TEMES SOCIOECONÒMICS
GADESO
Una ullada monogràfica a la nostra realitat socioeconòmica

NÚMERO 30 MARÇ 2014

NOVES CLAUS PER ENTENDRE EL MERCAT LABORAL (I)

*Amb la remodelació de la pàgina web de la Fundació Gadeso hem deixat de publicar la revista digital "**Claus per entendre el mercat laboral**". A partir d'ara, alguns dels seus continguts els trobareu a **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO**. Les nostres anàlisis de la conjuntura laboral de les Illes Balears seran trimestrals, amb la qual cosa pretenem aprofundir en els aspectes més estructurals i en els canvis de fons que s'estan produint en els mercats laborals en general i, particularment, en l'illenc. També trobareu, de tant en tant, els continguts originals de "claus", és a dir, intentarem explicar alguns aspectes tècnics relacionats amb el funcionament dels mercats laborals i descobrir algunes realitats humanes que s'amaguen darrera les xifres i estadístiques. Aquests **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** tindran una estructura lleugerament diferent de la que és habitual.*

*En aquest primer **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** dedicat a les noves claus per entendre el mercat laboral tractam dos assumptes cabdals: 1.- La relació que hi ha entre les afiliacions a la Seguretat Social i la creació o no d'ocupació i 2.- Què és la taxa de cobertura de prestació de desocupació. L'adjectiu "noves" al títol no és gratuït. La crisi -i sobretot les polítiques aplicades per fer-li front- estan revolucionant el mercat laboral espanyol i illenc. És la revolució de les múltiples formes de precarietat laboral i social. Per això les anàlisis, si no volen esser equivocats, han d'incorporar noves claus interpretatives.*

*Reiteram el nostre desig que el contingut d'aquest **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO**, sigui del vostre interès. Per la nostra part pensam que per avaluar el grau de cohesió social pròpia d'un Estat social i de dret, cal avaluar correctament i de forma integral el funcionament del mercat laboral. En definitiva, cal saber si el treball segueix sent un element clau d'inclusió social per a tothom.*

1.- Quan l'augment de les afiliacions a la Seguretat Social no significa més ocupació

Cada començament de mes es publiquen dues dades del mercat de treball que tenen molta repercussió mediàtica: Les xifres d'atur registrat i les d'altes a la Seguretat Social. Val a dir que mentre la dada d'atur registrat es correspon amb el nombre de persones registrades com a aturades el darrer dia de cada mes, la que fa referència a les afiliacions és la mitjana del mes. Per tant, si hi ha moltes altes, encara que siguin de durades molt curtes o per jornades laborals a Temps Parcial, la mitjana d'afiliacions augmenta, però això no garanteix que augmenti el nombre de persones amb ocupació.

A l'efecte d'avaluar la creació o destrucció d'ocupació, independentment del que diguin les dades d'afiliacions a la Seguretat Social, allò que es té en compte són els resultats de l'EPA en allò que fa referència a les taxes de població ocupada. Àdhuc cada pic és més imprescindible consultar allò que es diu la Comptabilitat Nacional que, trimestre rere trimestre, ens informa que en el conjunt d'Espanya encara ara estem en un escenari de reducció d'ocupació. Concretament, en el darrer trimestre de 2013, mesurat en termes de llocs de treballs equivalents a temps complet, la reducció va ser d'aproximament 265.000 ocupacions netes.

Malauradament, aquesta equivalència que fa la Comptabilitat Nacional pel conjunt de l'Estat no està disponible per cadascuna de les Comunitats Autònomes. No obstant això, les gràfiques següents ens mostren l'evolució de les mitjanes anuals de les afiliacions a la Seguretat Social i dels contractes registrats pels sis darrers anys a les Illes Balears. La principal conclusió és que cada pic són necessaris més registres de contractes per a que augmentin les afiliacions a la Seguretat Social. És a dir, hi ha una relació molt directa entre els creixements d'afiliacions i la precarietat laboral (contractes de curta i molt curta durada i contractes a temps parcial no desitjat).

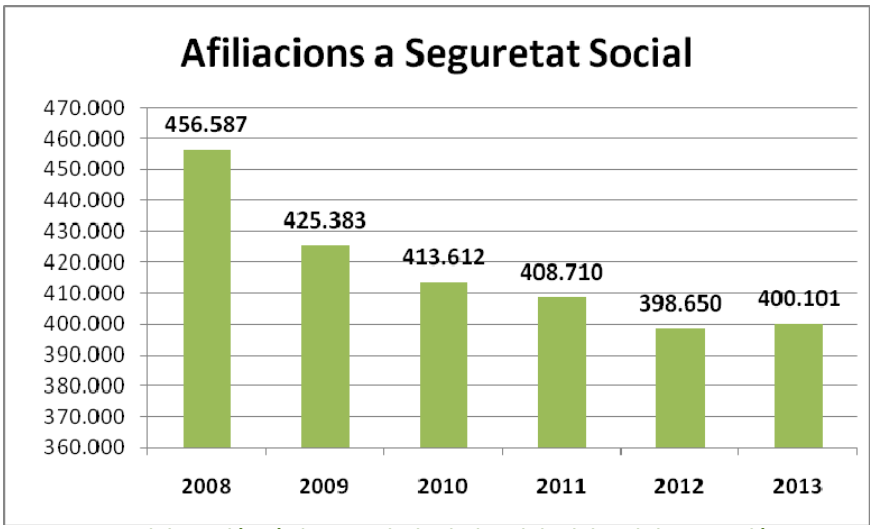

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació.

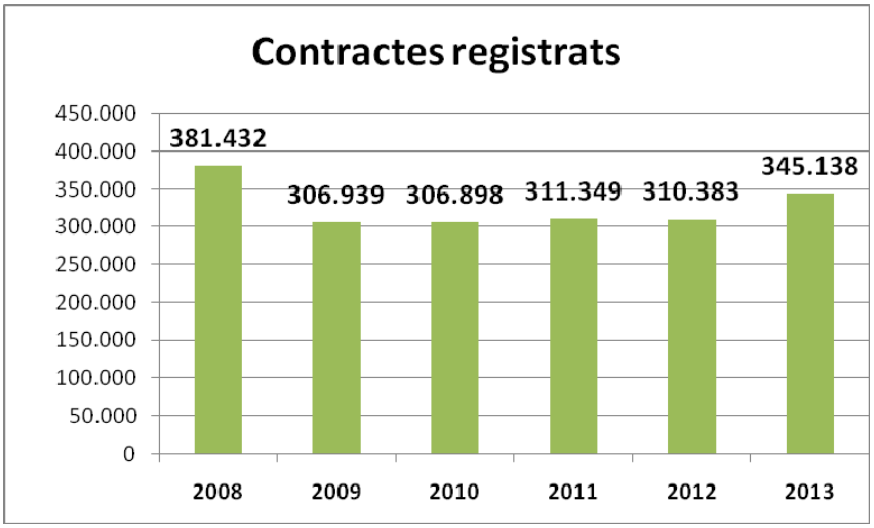

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació.

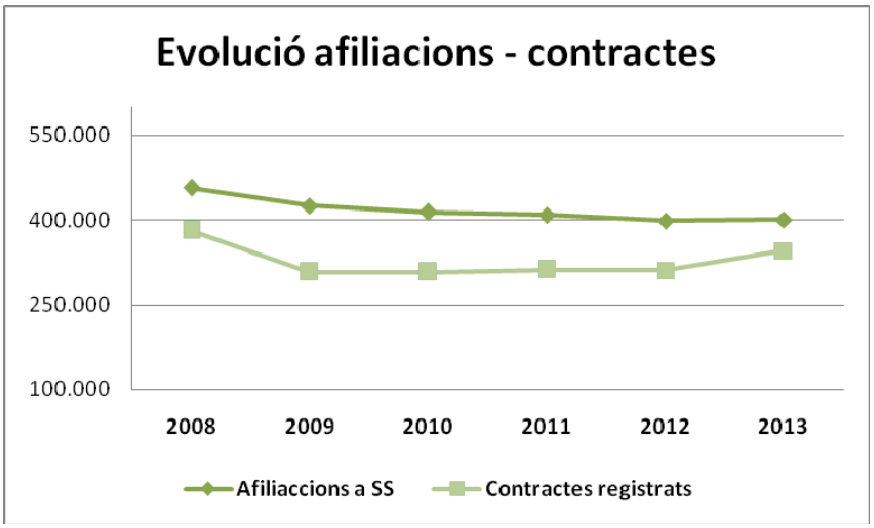

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació.

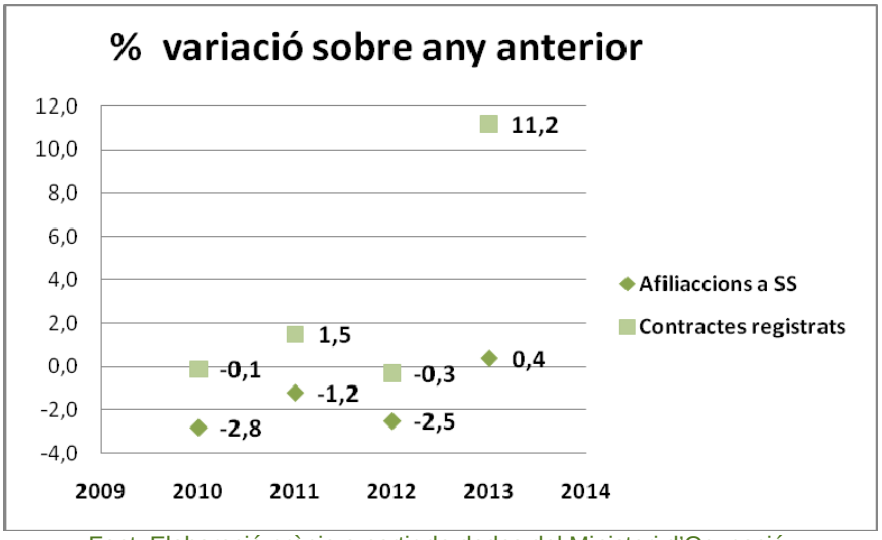

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació.

2.- Què és la taxa de cobertura de prestació de desocupació?

És el percentatge de persones que cobren alguna prestació econòmica associada a la seva situació d'atur. Però, a partir de quines dades es calcula? Sens dubte la forma que ens aproxima més a la realitat és la que proporciona l'Enquesta de Població Activa (EPA) que elabora l'INE. Val a dir que aquesta enquesta formula específicament una pregunta sobre la relació de la persona aturada amb la seva oficina d'ocupació (el SOIB en el cas de les Illes Balears) i les prestacions de desocupació. Malauradament aquestes dades no tenen una gran difusió. No s'inclouen a la nota de premsa trimestral amb els indicadors principals i s'ha d'acudir a les anomenades "micro dades" de l'EPA per a obtenir-les.

És cert que el Ministeri d'Ocupació publica mensualment una informació referida al nombre de persones beneficiàries de prestacions de desocupació. Però aquesta informació només val per observar si hi ha més o manco persones amb prestacions, i no podem calcular una taxa mínimament científica, entre d'altres coses, perquè l'hauríem de relacionar amb les dades d'atur registrat que no reflecteixen la realitat quant a la magnitud de la població aturada (vegeu el **número 2 de Claus per entendre el mercat laboral**).

De fet, en el cas de les Illes Balears es fa palès una gran distorsió a l'hora de fer qualsevol càlcul de taxa de protecció d'atur a partir de les dades d'atur registrat. Als Fixos Discontinus, un col·lectiu molt nombrós en el mercat laboral illenc, no se'ls considera aturats registrats però -si reuneixen els requisits legals- tenen dret a les corresponents prestacions de desocupació en els seus períodes de no activitat laboral. Això provoca que, en determinades èpoques de l'any, hi hagi més persones cobrant prestacions que no persones aturades registrades.

Aquestes dades del Ministeri d'Ocupació, de les quals es disposa d'una sèrie història molt llarga, ens permeten observar l'evolució del nombre de persones que cobren alguna prestació. A la gràfica següent podem observar que l'any 2010 es produeix una baixada motivada per la finalització de les prestacions dels "primers aturats de la crisi", i que l'any passat torna a donar-se una baixada. En aquesta ocasió cal atribuir-la a les retallades que s'han produït a les prestacions no contributives per desocupació: l'eliminació del subsidi extraordinari per a persones aturades majors de 45 anys; els canvis en el subsidi ordinari per a persones aturades majors de 52 anys que, a més de passar a ser per a majors de 55 anys, contabilitza, per accedir-hi, els ingressos de tota la unitat familiar (no sols de la de la persona aturada) i obliga a accedir a la jubilació a la primera edat possible, eliminant la possibilitat d'esperar fins a complir el 65 anys; l'exigència d'esgotament d'alguna prestació per tenir dret a la Renda Mínima d'Inserció (Les dades del Ministeri d'Ocupació sobre persones beneficiàries de prestacions de desocupació no inclouen les dades de persones beneficiàries del Programa de Requalificació Professional (PREPARA) que és un ajut de fins a 450 €, per tant, no recullen els efectes d'exclusió del programa de moltes persones per l'enduriment de les condicions d'accés).

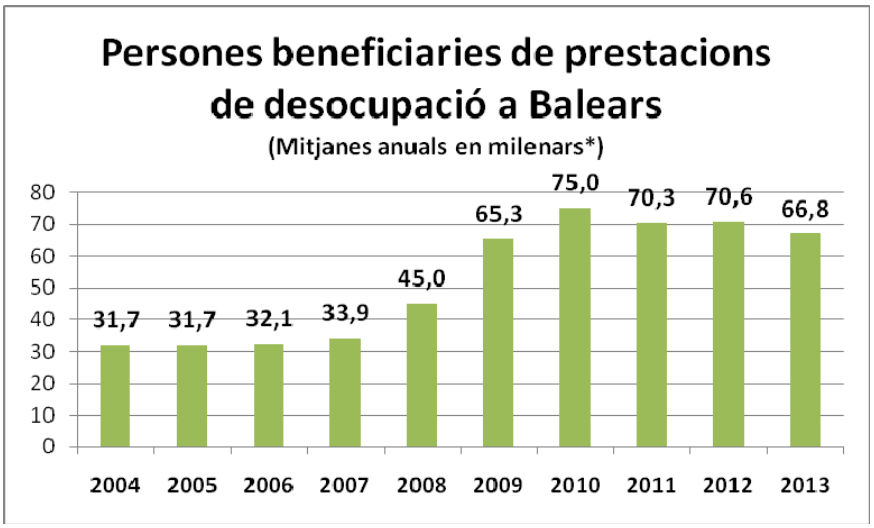

*Dades de fi de mes. Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Ocupació.

En qualsevol cas, insistim que la millor manera d'avaluar el grau de protecció d'atur de la població aturada és l'EPA que, pel que fa a l'any 2013, ens ofereix la següent foto:

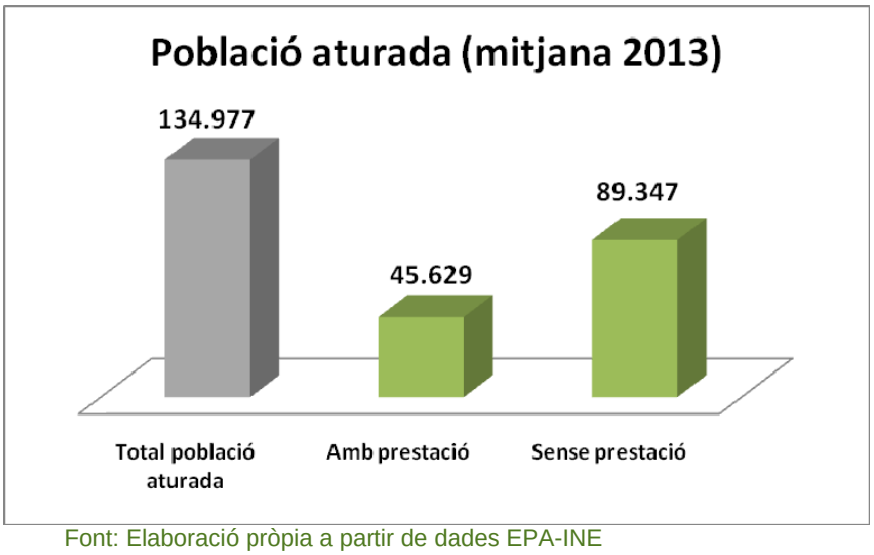

Font: Elaboració pròpia a partir de dades EPA-INE

Acabam amb dues informacions molt importants:

1. En el darrer trienni la taxa de protecció de la població aturada de Balears ha baixat un 8%.

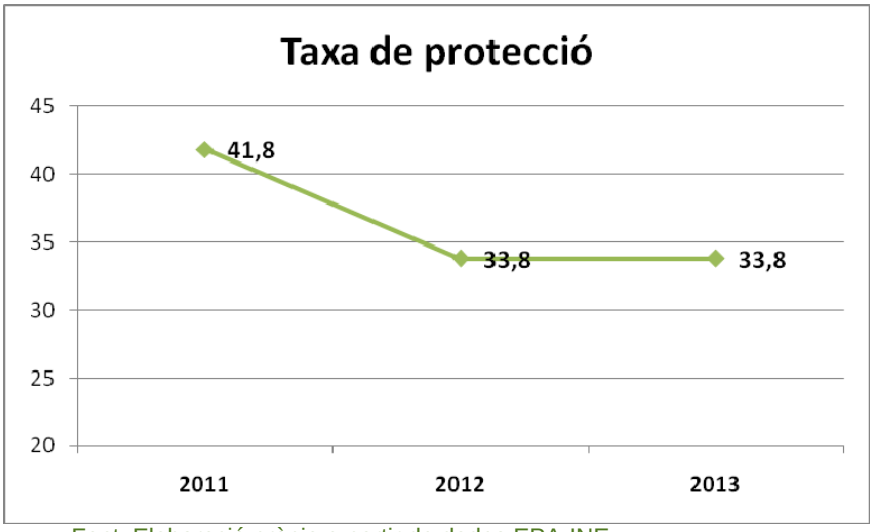

Font: Elaboració pròpia a partir de dades EPA-INE

2. La despesa en euros per persona aturada i mes ha disminuït un 10,3%. Cada pic hi ha més beneficiaris i beneficiàries de prestacions no contributives (sobre tot de persones aturades de llarga i molt llarga durada, i persones aturades que han tingut un contracte de molt curta durada). Per contra baixen les prestacions contributives que, pot ser, tenen unes exigències gairebé impossibles de complir per a una bona part de la gent incorporada a la, cada vegada més amplia, franja precària del mercat laboral.

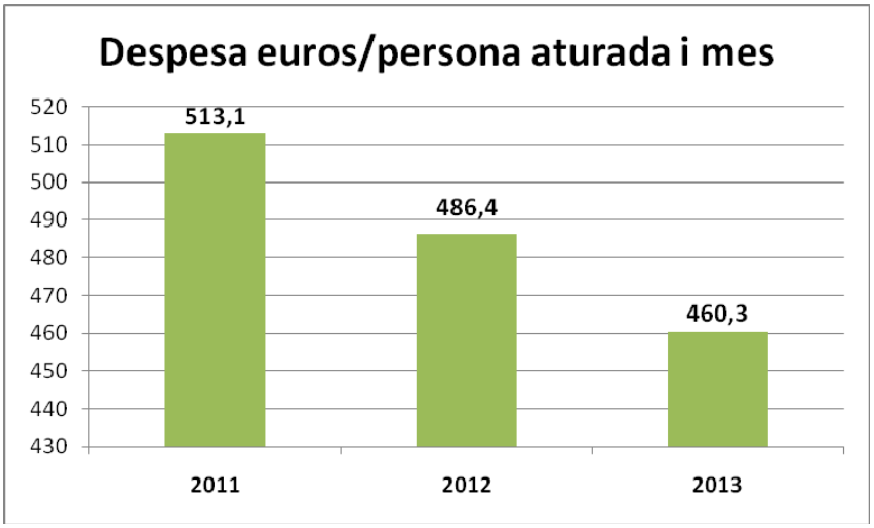

Font: Elaboració pròpia a partir de dades EPA-INE i de Ministeri d'Ocupació.